

KORONA JA TULEVAISUUDEN KUNNAT – KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ

Kuntaliiton ennakointijulkaisu koronapandemian vaikutuksista kuntiin

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

SAATTEEKSI

KUNTA
LIITTO

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Korona on monella tapaa tulevaisuuden kehityksen käännekohta – nyt tarvitaan käännteentekijöitä

Koronapandemian äkilliset, laajat ja tuntuvat vaikutukset ovat horjuttaneet arjen perustuksia. Korona on muun muassa muuttanut rytinällä työnteon tapoja, rapauttanut taloutta, etäännyttänyt meitä sosiaalisesti toisistamme, tehnyt digiloikasta digisprintin, muuttanut valtarakenteita ja kyseenalaistanut kaupungeissa asumisen merkityksen.

Yllätysten vuosi 2020 on tehnyt selväksi, että maailma on koko ajan ennakoimattomampi. Se korostaa ennakoinnin merkitystä entisestään. Käsissäsi oleva julkaisu perustuu yhdessä kuntien kanssa tekemäämme koronaennakointityöhön. Löimme viisaat päämme yhteen pohtiaksemme, miten koronan kiihdyksiin sysäämät, toisiinsa kietoutuneet ja keskinäisriippuvaiset vaikutukset muotoilevat yhteistä tulevaisuuttamme.

Muutos ei kuitenkaan ole meistä irrallista. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä ja avata keskusteluja ennakoivan muutosvalmiuden merkityksestä kunnissa. Vaikka yhteinen taistelu koronaa vastaan välillä uuvuttaa, ennen kaikkea se on onnistunut synnyttämään myönteistä kehittämisen pakkoa ja nopeuttanut päätöksentekoa. Tavallisesti kuukausien tai vuosikausien työn vaatineet uudistukset on onnistuttu ottamaan käyttöön päivissä, ja monet uudet innovaatiot jäävät pysyvään käyttöön.

Koronakriisi on osoittanut, että halutessamme pystymme yhteiseen ongelmanratkaisuun ja nopeisiin toimiin sekä muuttamaan kehityksen suuntaa. Siitä on paljon laitettavaksi korvan taakse tulevaisuutta varten. Sanonta siitä, että tulemme kriisistä entistä vahvempina ulos, on kliseinen mutta paikkansapitävä. Toivottavasti emme tule vain vahvempina, vaan viisaampina ja rohkeampina ratkaisemaan polttavia yhteiskunnallisia ongelmia, jotka eivät ole tällä välin menneet mihinkään. Korona osoittaa, että meillä on kaikki edellytykset tarttua esimerkiksi ilmastohätätilaan ja ekokriisiin samalla päättäväisyydellä.

Vanhat konstit eivät enää toimi, ja maailmaan ennen koronaa ei ole paluuta. Käännteentekijät mylläävät ajattelu- ja toimintatavat uusiksi, tarttuvat toimeen, luovat uusia avauksia ja luotaavat uusiin suuntiin. Siinä kunnilla on keskeinen rooli.

Minna Karhunen

toimitusjohtaja, Kuntaliitto

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Keskeiset havainnot kiireiselle lukijalle

(Työ)elämänmuutosten kiihtyvät kierrokset

Etätyöstä on tullut monelle enemmän puuduttava sääntö kuin pirstävä poikkeus. Muutoksessa eivät ole vain työnteon paikat, tavat ja tunnit, vaan niiden myötä koko arki. Jaksamista koetellaan.

Kun työn raamit menevät uusiksi, koko (työ)elämä vaatii uudelleenarviointia. Työltä kaivataan entistä enemmän merkityksellisyyttä ja yksilöllisiä ratkaisuja. Samalla yhä useampi on vaarassa jäädä työelämän ulkopuolelle, ja työn paikkariippumattomuus luo kysytyistä työntekijöistä uuden kilpailuasetelman.

Kuntien näkökulmasta oleellista on myös se, miten kotien muuttuminen toimistoiksi ja opilaitoksiksi vähentää tarvetta toimistotiloille, haastaa kuntien palvelutarjontaa ja uhkaa näivettää kaupunkikulttuurin. Ennen kaikkea meidän tulisi löytää edellytykset ottaa muutuvasta työstä kaikki irti.

Ilmastohätätilan kenraaliharjoitus ja taloudellinen toisinrakennus

Koronakriisi tarkoittaa myös talouden kriisiä, joka osuu kipeästi moniin yrityksiin, rapauttaa kuntien tulopohjan ja kiristää kilpailun kasvun edellytyksistä äärimmilleen.

Kriisin ratkaisut eivät löydy entisestä normaalista, vaan uudet konstit ovat nyt parempia kuin pussillinen vanhoja. Myös ilmastohätätilan ja ekokriisin kärjistyminen vaativat taloudellista toisinrakennusta.

Samalla meille on tarjoutunut kenraaliharjoitus, kun koronakriisi on konkretisoitunut monelle, mitä ilmastohätätila ja ekokriisi käytännössä tarkoittavat: maapallo on äärimmäisen epävakaa paikka elää. Synkän pilven hopeareunuksena koronan kaikkiin osuneet vaikutukset ovat opettaneet yhteistä ongelmanratkaisua ja nopeaa toimintaa, joka skaalautuu sekä yhteiskunnan että yksilön tasoille. Lisäksi esimerkiksi vähentyneen liikenteen leikkaamat päästöt osoittavat, että maailma muuttuu, kun sitä muutetaan.

Kriisin yhdistämät – ja erottamat

Poikkeukselliset ajat ovat synnyttäneet monelle kannattelevan tunteen samassa veneessä olemisesta. Kriisissä solidaarisuus ja välittäminen punnitaan, ja korona onkin synnyttänyt uutta yhteisöllisyyttä ja auttamishalua.

Pandemia on tuonut toisten elämään positii-visia muutoksia ja uusia suuntia samalla, kun toisten jaksaminen ja hyvinvointi ovat erityisen koetuksella. Kaiken kaikkiaan eriarvoistuminen ja ihmisten väliset jännitteet ovat tulleet yhä konkreettisimmiksi.

Roolinsa tässä on myös korostuneella digivälitteisellä vuorovaikutuksella, joka kyllä tuo ihmisiä lähemmäs toisiaan, mutta myös loitontaa digikehityksessä eri viivalla ja digimaailmassa eri mieltä olevia entisestään. Otetaan kriisi mahdollisuutena lyödä viisaat päät yhteen ja kehitellä ratkaisuja yhteisiin haasteisiin.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Keskeiset havainnot kiireiselle lukijalle

Vauhtisokea digisprintti

Paljon puhuttu digiloikka otetaan monessa paikassa viiden vuoden sijaan viidessä päivässä. Aiemmin hitaasti kääntynyttä laivaa alkaakin vaivata vauhtisokeus. Pikavauhdilla tapahtuva digitalisoituminen kysyy kaikilla aloilla resursseja, osaamista ja kriittisyyttä. Kuka on ohjaksissa päättämässä teknologian kehityksestä? Keiden ehdoilla teknologiaa otetaan käyttöön ja miten?

Lisäksi koronakriisi on korostanut entisestään ihmisten vaihtelevia valmiuksia käyttää teknologiaa. Nyt tulisi pitää huolta siitä, että kaikki pysyvät kyydissä, eikä digitaalinen kuilu karkaa kuromattomiin. Samalla arjen teknologisoituminen käy välillä raskaaksi ja luo etätyöapatian kaltaisia lieveilmiöitä.

Ei unohdeta, että digisprintissä piilee valtavat mahdollisuudet entistä osallistuvampaan demokratiaan. Meillä on tuhannen taalan paikka tehdä erilaisista osallistumisen teknologioista arkinen tapa hoitaa asioita ja osallistua yhteisen hyvän rakentamiseen.

Uusi yhdessä pärjäämisen kulttuuri

Poikkeukselliset ajat ovat kiristäneet suurvaltojen välejä entisestään, kääntäneet valtiot sisäänpäin ja antaneet keskitetylle päätöksenteolle laajan hyväksynnän. Samalla kansalaisaktiivisuus on saanut uusia merkityksiä. Toisaalta valta keskittyy yhä enemmän teknojäteille ja viimeistään koronapandemia on rantauttanut ”infodemian”, jossa valeuutiset, salaliittoteoriat ja nettihuhut jylläävät nakertaen luotettavan tiedon asemaa.

Yhdessä pärjäämisen kulttuurin ja osallistuvan demokratian kehittäminen kaipaa nyt erityistä huolenpitoa. Siinä kysytään samaa digiloikkaa, minkä yhteiskunta ja ihmiset arjessaan ovat koronan aikana ottaneet. Parhaimmillaan digipalvelut luovat lisää yhteisöllisyyden, yhdessä tekemisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Arjessa ne voivat tarkoittaa esimerkiksi aitoa yhteisen asuinympäristön kehittämistyötä. Korona on jo luonut uutta yhteistyötä, madaltanut hierarkioita ja tuonut toimijoita ulos silloistaan. Siinäpä itu pärjätä yhä kiperimmiksi käyvien globaalien haasteiden maailmassa.

Kaupunkien nahanluonnin paikka

Koronakriisi on osoittanut erityisesti suurten kaupunkien resilienssin ja uudistumiskyvyn uudenlaisten vaatimusten edessä. Korona lisää muutosvalmiutta ja synnyttää myönteistä kehittämisen pakkoa. Se sopii aikaan, jona ilmastohätätilaan ja ekologiseen kriisiin tulee tarttua samalla päättäväisyydellä. Samalla kaupungit polarisoituvat entisestään, alueet eriytyvät ja eriarvoistuminen sekä sosiaaliset ongelmat kasaantuvat.

Korona ravistelee arkea joka suunnalta, pyssäyttää tarkastelemaan omaa elämää ja laittaa monen arvomaailman uusiksi. Puntaroinnin seurauksena kaukana olevat ihmisjoukot, lähellä oleva luonto ja edullisempi asuminen kääntävät muuttovirtoja pois suurista kaupungeista. Luonnonpuistojen kävijämäärät moninkertaistuvat, ja kaukokaipuu vaihtuu mökkikuumeeksi. Lähellä lomailevat suomalaiset paikkaavat puuttuvia ulkomaanmatkailijoita. Samalla tapamme liikkua ja toimia erilaisissa ympäristöissä on muuttunut ehkä pysyvästi. Kysymys on siitä, miten kaupungit ja kunnat asemoivat itsensä, kun valttikortit jaetaan uusiksi.

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Työ

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Työ: 0–5 v

Koronakriisi mullisti äkillisesti työn tekemisen paikat ja tavat. Digiloikasta tuli yllättäen digisprintti, kun työt ja palvelut siirtyivät pika-aikataululla verkkoon. Kodit taipuvat konttoreiksi, ja työ ja arki sekoittuvat keskenään.

Muuttuva työ tekee helposti työstä yksinäistä puurtamista, haastaa johtamista ja uhkaa vieraannuttaa ihmiset yhteisöistä. Miten tukea erilaisia ihmisiä ja erilaisissa töissä toimivia, kun kaikilla ei ole edes tarvittavia taitoja?

Samalla työn epävarmuus, uudet ansainot ja työttömyys ovat tulleet kipeäksikin osaksi yhä useamman elämää.

Työ: 5–10 v

Ihmiset ja työyhteisöt sopeutuvat koronakriisiin sisään ajamiin uusiin teknologioihin ja toimintatapoihin – digitaidoista tulee työnteon edellytys.

Monelle korona tarkoittaa sysäystä yrittäjyyteen ja uudenlaiseen itsensä toteuttamiseen.

Lisäksi korona on koetellut jaksamista monella tavalla ja ravistelee työhön liittyviä arvoja. Tulevaisuudessa terveys ja hyvinvointi ovatkin työelämän johtavia trendejä.

Työ: 10+ v

Työtä tehdään elinikäisesti ja siltä etsitään ennen kaikkea merkityksellisyyttä, joka löytyy harvemmin rahasta ja urasta. Se sopii maailmaan, jossa tekoäly ja robotisaatio korvaavat suuren osan ihmisyydestä. Korona jarrutti globalisaatiota, ja hillittömän talouskasvun aika on ohi.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Korona osuu kipeästi moniin yrityksiin, ja yhä suurempi osa ihmisistä on vaarassa jäädä työelämän ulkopuolelle. Se rapauttaa kuntien kukkarot. Määrärahoja suunnataan pohjattomasti työllisyyden edistämiseen tempputyöllistämisenkin uhalla.

Paikkariippumattoman työn kiristämä kilpailu työntekijöistä vaatii myös kunnilta toimenpiteitä kilpailussa mukana pysymiseksi ja lisää esimerkiksi elämäntilanteen mukaisia joustoja työsuhteissa. Tarvitaan kokonaisvaltaista ajattelutavan muutosta: uusi sukupolvi ei sitoudu samaan työnantajaan vuosikymmeniksi.

Myös työaikajärjestelmä on muutoksen tarpeessa – pitäisikö ajan sijaan mitata tulosta?

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Kuntien tulee toimia työllisyysasioissa mahdollistajan roolissa – tehdä tiivistä yhteistyötä sidosryhmien ja eri toimijoiden kanssa.

Moni innostuu yrittämään, ja yritykset etsivät tukea toisistaan verkostoitumalla keskenään. Jos työstä tulee yhä paikkariippumattomampaa, niin tulee myös yrittämisestä. Yritysten edellytykset toimia verkossa paranevat, näkyvyyttä saadaan sosiaalisessa mediassa, ja tuotteet kulkevat nopeasti muualle Suomeen ja maailmalle. Vaikka ulkomaan matkailijat puuttuvat, matkailu kotimaassa ja lähiympäristössä elää uutta kultakautta. Luonnonpuistot on löydetty Keski-Euroopan sijaan, ja esimerkiksi Savonlinnan matkailu kasvoi 27 % ilman oopperaa.

On myös aloja, joilla toimivat etätyöratkaisut tuovat helpotusta työvoimapulaan, kun fyysisellä konttorilla ei käydä päivittäin. Lisäksi elinikäisen oppimisen edellyttämä kouluttaminen hoituu virtuaalisesti ja joustavasti kotoa käsin.

Kun työtä tehdään entistä paikkariippumattomammin, se mahdollistaa kunnille merkittävät säästöt tilakustannuksissa ja lisää resursseja palvelujen kehittämiseen. Samalla kotikonttorit ja verkkoon siirtyvät palvelut vapauttavat yhteisiä tiloja vapaa-ajan vietolle ja yhteisölliselle toiminnalle. Se sopii arkeen, jossa elämä on hidastunut, etäyhteydet korostavat fyysisten kohtaamisten tarvetta ja esimerkiksi perheiden yhteistä aikaa on enemmän.

Toisaalta elämän mielekkyys ei synny vain työstä. Kunnilla on keskeinen rooli mielekkään ja merkityksellisen elämän tarjoajina. Mielekkään ja merkityksellisen elämän etsintä myötävaikuttaa 2020-luvun Nurmijärvi-ilmioon.

Positiiviset signaalit kuvaavat koronaa myös uuden alkuna. Oleellista on se, miten tassa-arvoista tulevaisuutta rakennetaan yhdessä kuntalaisten kanssa.

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

**3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN**

**4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN**

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

SUURET KAUPUNGIT

Työt ja opinnot ovat kääntäneet viime vuosikymmeninä muuttovirrat suuriin kaupunkiin. Siksi niiden siirtyminen etäyhteyksien päähän saa monet kyseenalaistamaan koko kaupungissa asumisen merkityksen ja laittamaan suuret kaupungit puntariin.

Samalla kotien muuttuminen toimistoiksi ja oppilaitoksiksi haastaa kuntien palvelutarjontaa, kun ihmiset eivät liiku kotoa entiseen tapaan. Kaupunkikulttuuri ei ole entisensä.

Kaupungeilla on silti mahdollisuudet ottaa muuttuvasta työstä kaikki irti – niissä on edelleen asiakkaita, markkinat ja resurssit. Kaupungit ovatkin yhä enemmän kokeilukulttuurin keskuksia, jotka luovat mahdollisuuksia ja kiihdyttävät uuden työn syntymistä.

KEHYSKUNNAT

Historiallisesti katsottuna kaupunkien ulkopuolelle on syntynyt paljon työpaikkoja, ja ihmiset pendelöivät töihin kehyskuntiin. Korona luo uuden kilpailuasetelman hyvistä työntekijöistä, kun työstä tulee paikkariippumattomampaa.

SEUTUKAUPUNGIT

Vienti yskii, eikä ulkomaan matkailijoita näy. Kasvokkaisten kohtaamisen rajoittaminen mutkistaa liikesuhteita ja peruu esimerkiksi isoja messuja.

Liikenneyhteydetkään eivät ole ennallaan, mikä vaikeuttaa niin vientiä kuin työtä kohdemaassa. Lisäksi haasteet ulkomaisen työvoiman saatavuudessa vaikuttavat suoraan esimerkiksi maanviljelyyn ja pakkausalaaan.

Koronakriisi tarjoaa valtavan mahdollisuuden, joka pitäisi pystyä hyödyntämään sekä veto- että pitovoiman kannalta. Etäyhteyksien päähän siirtyvät työt kääntävät katseet esimerkiksi edullisten asuntojen, pienten koulujen ja päiväkotien sekä rantaradan potentiaaliin.

PIENET KUNNAT

Työn paikkariippumattomuus tarjoaa pienille kunnille valtavia mahdollisuuksia ja laittaa elin- ja vetovoimaohjelmat uusiksi. Yhä useampi työ hoituu etänä, ja korona on myllännyt arvomaailman uusiksi. Kotiseudut alkavat kiinnostaa monia paluumuuttomielessä, ja Lapin pikkukunnat näyttävät potentiaalisina muuttokohteina. Pienissä kunnissa asuminen on halvempaa, ihmisjoukot kaukana, luonto lähellä, ja aikaa säästyy matkustamiselta oleelliseen.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

Panostetaan työllisyydenhoitoon liittyvät toimenpiteet aidosti töitä haluaville.

Koulutetaan digitaitajia muun muassa työttömyysuhan alla olevista ihmisistä pikavauhdilla digitalisoituvan yhteiskunnan tarpeisiin.

Löydetään uuden työn uudet tekijät vahvemman yritysysteistyön ja räätälöityjen työllistämistoimenpiteiden avulla.

Kehitetään osaamista yli organisaatorajojen ja skannataan jatkuvalla silmällä tulevaisuuden osaamistarpeita.

Keskustellaan rohkeasti työn tekemisen muodoista ja yksilöllisistä tarpeista – muuttuva työ kysyy muuttuvia toimintatapoja.

Kehitetään innovatiivisempia palaveri- ja työpajaratkaisuja, kun työt ja opinnot siirtyvät enemmän tai vähemmän pysyvästi etäyhteyksien päähän.

Tehdään yhdessä yritysten kanssa kaupungista elävä kohtaamispaikka keksimällä muun muassa tyhjentyville toimitiloille uusia luovia ja räätälöitäviä käyttötapoja.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Talous

KUNTA
LIITTO

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Talous: 0–5 v

Pandemian laskua maksetaan pitkään, ja koronakriisi jakaa yritykset voittajiin ja häviäjiin. Osa lomauttaa koko henkilökuntansa, joillakin menee paremmin kuin koskaan.

Samalla pitäisi etsiä kiireesti ratkaisuja polttavaan ilmastokriisiin ja luonnon köyhtymiseen, joiden hillitseminen etenee tuskastuttavan hitaasti. Tikittäviä aikapommeja löytyy muualtakin: esimerkiksi koronan jättimäiseksi kasvattamasta hoitovelasta.

Valonpilkahduksia nähdään muun muassa kultakauttaan elävässä kotimaan- ja lähiseutumatkailussa.

Talous: 5–10 v

Luonnonkatastrofit ja hallitsemattomat muuttoliikkeet koettelevat koronan runnomia valtioita ja paikallistalouksia, joiden on entistä vaikeampaa taloudellisesti varautua yllättäviin muutoksiin.

Samalla työhön liittyvien arvojen muutos on johtanut työvoimapulaan, ja työ etsii tekijäänsä globaalilta työmarkkinalta sekä halvan työn maista.

Talous: 10+ v

Luonnonkatastrofit arkipäiväistyvät ja aiheuttavat dramaattisia taloudellisia vaikutuksia. Syntyvät hallitsemattomat muuttoliikkeet ovat omiaan luomaan poliittisia kriisejä ja jopa aseellisia konflikteja.

Samalla teknologia syrjäyttää leijonanosan ihmistyötä.

Kriiseissä ihmissuhteet korostuvat. Koronan aikaansaama fyysisen etääntymisen ja sosiaalisen lähentymisen käänne voimistuu entisestään. Ihmissuhteita rakennetaan pitkälti teknologian varassa.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Työttömyys kasvaa kohisten, ja pienet yritykset ovat ongelmissa, kun ihmiset jäävät kotiin ja palvelut käyttämättä. Koronakriisi osuu kovemmin tiettyihin toimialoihin, kuten matkailuun ja ravintola-alaan. Osa kestää, osa ei.

Kun yrityksillä ei mene hyvin, sillä on suorat, laajat ja pitkäkestoiset vaikutukset kuntatalouteen. Kaiken kaikkiaan kuntien tulopohja rapautuu samalla, kun palvelutarpeiden kasvu on valtavaa niin yrityspalveluissa kuin sosiaalipuolella. Myös viennin ja tuonnin tasapaino keikahtelee vaikeuttaen talouden ennakoitavuutta. Lisäksi äkilliset muutokset osoittavat, että nykyiset budjetti- ja arviointiprosessit ovat raskaita ja tuottavat jo pian ilmestymisensä jälkeen parasta ennen -päiväyksensä ylittäneitä paperipinoja. Tarvitaan jatkuvaa budjetointia ja arviointia.

Kaiken kaikkiaan koronakriisin hoitaminen imee loputtomasti resursseja. Sillä välin ilmastonmuutos vielä isompana hätätilana ei ole mennyt mihinkään ja vaatisi nopeita ratkaisuja. Koronakriisi on konkretisoinut monelle, mitä ilmastohätätila ja ekokriisi käytännössä tarkoittavat: maapallo on äärimmäisen epävakaa paikka elää. Kun oman arjen peruspalikat horjuvat, miten saada voimavarat riittämään esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseen? Kuntien resurssien epävarmuutta lisää myös meneillään olevan sote-uudistuksen onnistuminen. Kuntia huolestaa, että sote tulee aiheuttamaan vielä koronaakin kalliimman laskun.

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Suuret rakennemuutokset tuovat osaltaan mukanaan uusia mahdollisuuksia tönäisten kuntia arvioimaan tehtäviään ja roolejaan uudelleen. Koronakriisi vauhdittaa keskustelua siitä, mihin kuntien rahat riittävät. Se johtaa priorisointiin ja kuntien tehtävien karsintaan. Kuntien tehtävä on perusarjen turvaaminen: mitä on perusarki, johon on varaa?

Kuntien on panostettava työllistämiseen. Se kysyy kunnilta omia toimenpiteitä ja avaa mahdollisuuksia esimerkiksi yritysten, yhteisöjen ja oppilaitosten kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Pienyrityksille haasteelliset ajat voivat olla mahdollisuus myös uusille liiketoiminnoille. Samalla ne asettavat kysymyksen esimerkiksi siitä, miten kunnat voisivat tukea yrityksiä palveluiden muotoilussa niin, että myös etätyöntekijät käyttäisivät niitä.

Kaiken kaikkiaan uusien etäpalvelujen luomisessa ja julkisen sektorin digiloikassa on vielä paljon tehtävää. Se tarkoittaa suuria mahdollisuuksia. Korona tuo mukanaan esimerkiksi aidosti sähköisen kokousmenettelyn.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

SUURET KAUPUNGIT

Koronakriisi kiristää suurten kaupunkien kilpailua entisestään, kun kaupungit mittelöivät kasvun edellytyksistä, kuten työvoimasta ja kansainvälisistä osaajista. Osaajakisan näkökulmasta kriittistä on esimerkiksi Suomen yliopistoissa opiskelevien integroituminen ja jääminen Suomeen töihin koronakriisin mainingeissa. Samalla herää huoli väestönkasvusta, kun Suomeen ei niin vain tulla ulkomailta.

On selvää, että koronakriisi korostaa suurten kaupunkien jo ennestään suuria varallisuuseroja. Lisäksi suuriin kaupunkiin tiivistyy kaupunkien keskittyneiden alojen, kuten ravintoloiden ja luovan luokan inhimillinen ahdinko.

Suuret kaupungit ovat talouden keskuksia ja kehitysalustoja, joissa vaikutetaan koko Suomen suuntaan. Siksi kaupungeilta myös odotetaan innovatiivista toimintaa.

Suuret kaupungit ovat ratkaisevassa roolissa esimerkiksi ilmastokriisin hillinnässä, joka on strategisen agendan ytimessä. Helsingissä onkin julistettu ilmastohätätila, ja Tampereella tehdään ilmastobudjettia. Oleellista on kaupunkien keskinäinen yhteistyö ja toisilta oppiminen.

SEUTUKAUPUNGIT

Kaiken kaikkiaan koronatoimista syntyy ylimääräisiä kustannuksia – esimerkiksi verkkoyhteyksien rakentaminen ja kustannukset ovat joillakin alueilla hyvin kalliita.

Toiveikkuutta lisää, että lyhyellä aikavälillä ei ole nähtävillä dramaattisia negatiivisia vaikutuksia alueen pienyrityksiin, vaan esimerkiksi lähimatkailun uusi noste on toiminut piristeenä. Vauhdilla etenevä digitalisaatio luo mahdollisuuksia palvelujen saavutettavuudelle. Samalla kivijalkakaupat heräävät kaupankäyntiin verkossa, ja kasvava verkkokauppa voi tuoda uusia toimijoita seutukaupunkeihin.

Lisäksi yleistyvä etätyö lisää seutukaupunkien edullisten asumismahdollisuuksien ja sujuvan arjen houkuttelevuutta kääntäen muuttoautojen keuloja seutukaupunkeihin.

Ilmastokriisin kärjistyminen puhuttaa seutukaupungeissa erityisesti maataloustoiminnan näkökulmasta. Maataloustoiminnan jatkuvuus tulevaisuudessa aiheuttaa huolta ja epävarmuutta. Lisäksi maatalousvaltaisissa kunnissa ekologiset arvot eivät aina tunnu pysyvän vallitsevien trendien mukana, mikä pahimmillaan hidastaa ilmastomuutoksen torjuntaa ja on riski imagohaitoille. Ylipäätään ympäristöasioiden esiintuomiseen liittyvät maaseutukunnissa omat jännitteensä. Esimerkiksi kasvisruokavalion suosion kasvu heijastuu suoraan omaan elantoon.

Nyt jos koskaan maataloustoimijoiden kannattaa kääntää katse pidemmälle tulevaisuuteen. Mahdollisuuksia löytyy esimerkiksi panostuksista ekologiin ruuantuotantoketjuihin.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

KEHYSKUNNAT

Koronakriisi laittaa kunnat arvioimaan ja kotiuttamaan uudelleen ulkoistamiaan palveluita, kun huoltovarmuutta koetellaan ennenäkemättömin tavoin. Korona on osoittanut Suomen heikon omavaraisuuden muun muassa tarvikkeissa. Suomi tuli koronan aikaan kuuluisaksi huoltovarmuusvarastoistaan, mutta huoltovarmuuden monimuotoisuudessa on parantamisen varaa. Huoltovarmuuden peräänkuuluttaminen vauhdittaa uusien yritysten syntyä.

Kaiken kaikkiaan kokonaisuutta pitäisi katsoa oman kunnan lähtökohdista, globaalit asiat voi olla vaikea tunnistaa arjessa.

PIENET KUNNAT

Pienten kuntien selviytymismahdollisuudet heikkenevät. Verotulot, maksutuotot ja valtionosuudet ovat kaikki punaisella. Valtiontuet auttavat, mutta eivät tue kestävä julkista taloutta. Monille paikallisille investoinneille merkittävänä ”boosterina” toimivista ulkoisten rahoitusinstrumenttien rahoista käydään kuntien kesken kovaa kisa, johon pienillä kunnilla ei ole resursseja. Kasvun tukeminen ja viennin edistäminen on tärkeää, mutta ei pikkukunnille niin helppoa. Eriarvoistumista kuntien kesken lisäävät myös erilaiset reformit – kuten oppivelvollisuus- ja soteuudistukset. Samalla kun koronakriisi ravistelee yhteiskuntaa, se avaa mahdollisuuksia keskustella myös vaietuista tabuista, kuten kyläkouluista ja poliittisesti vaikeista asioista.

Suuri huoltovarmuuskeskustelu lisää omavaraisuutta alkutuotannossa. Se luo pienille kunnille mahdollisuuksia. Lisäksi esimerkiksi kädentaidoille on tulevaisuudessa uutta kysyntää.

Monipaikkainen elämä ja hyvinvointia, perhettä ja arkista turvallisuutta korostava arvomaailma kääntyy pienten kuntien eduksi ja tuo positiivisia uutisia väestönkehitykseen liittyen. Myös vapaa-ajan asukkaat ovat osa kuntaa. Kuntamarkkinoinnilla on nyt momentum.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

Tehdään **suurten kaupunkien yhteistä edunvalvontaa** – kaupungeilla on valtava merkitys koko maan elinvoiman kannalta.

Käydään keskustelua kaupunkien tehtävistä, priorisoinneista ja siitä, mihin oikeasti on varaa.

Luodaan kohtaamismahdollisuuksia startup-yrityksille ja yksinyrittäjille (esim. yhteistyötilat).

Helpotetaan yliopistoissa opiskelevien kv-opiskelijoiden jäämistä Suomeen.

Mahdollistetaan työperäinen maahanmuutto kiinnittämällä huomiota myös puolisoon ja perheeseen.

Hyödynnetään vapautuvaa kaupunkitilaa elävän kaupunkikulttuurin luomisessa.

Ennaltaehkäistään kaupunkien sisäistä eriarvoistumista ymmärtämällä ilmiötä ja tekemällä tietoisia panostuksia ehkäiseviin toimenpiteisiin.

Panostetaan **terveysturvallisiin ja viihtyisiin asuinalueisiin** lähivirkistysalueita unohtamatta.

Tunnistetaan luovan luokan merkitys ja etsitään toimenpiteet tukea luovaa työtä.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Sosiaaliset vaikutukset

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Sosiaaliset vaikutukset: 0–5 v

Kupliin käpertyminen alleviivaa arvojen ääripäitä ja korostuu sosiaalisessa mediassa. Toisaalta ihmiset kerääntyvät lipun ympärille ja vaakunan alle, kun omista saavutetuista eduista yritetään pitää kiinni viimeiseen asti.

Verkkoon siirtyneet työt, opiskelut, palvelut ja ihmissuhteet lisäävät digimyrönteisyyttä, ja digitalisaatio vaatii paljon resursseja.

Tiukilla olevasta yhteisestä kukkarosta suunnataan rahoitusta myös ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Sosiaaliset vaikutukset: 5–10 v

Uusi yhteisöllisyyden aika on tullut jäädäkseen. Työ ja vapaa-aika lomittuvat pehmeämmässä arjessa, jossa luonto, lähiruoka, vapaaehtoistyö ja käsillä tekeminen kiinnostavat.

Kansalaiset, kunnat, valtiot ja yritykset lyövät viisaat päänsä yhteen verkossa ja kehittelevät ratkaisuja jaettuihin haasteisiin.

Taloudellinen niukkuus vaatii luovuutta ja pakottaa löytämään uudenlaisia toimintatapoja ja palveluita.

Sosiaaliset vaikutukset: 10+ v

Arkipäiväistyneet pandemiat ovat tehneet digitaalisista toimintatavoista pysyviä. Digivälitteinen vuorovaikutus ei häviä kasvokkaisille kohtaamisille.

Yhteiskehitetyillä uusilla innovaatioilla ja palveluilla on myös voimakkaita positiivisia talousvaikutuksia.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Pitkittynyt taloudellinen taantuma ja ahdistus työpaikkojen säilymisestä lisää sosiaalisia ongelmia. Niitä aiheuttavat myös jatkuva etätyö, liiallinen kotiin käpertyminen ja koronapandemian tuoman sosiaalisen etäännyttämisen lisäämä ahdistus. Osa ihmisistä pelkää tautia kovasti, mikä voi vaikuttaa pidemmällä aikavälillä esimerkiksi mielenterveyspalveluiden kysyntään. Huolta herää kaikenikäisiin kuntalaisiin liittyen. Vaikutukset vanhenevaan väestöön tulevat näkymään pitkään, heikommassa asemassa olevien lasten tukeminen on haasteellista, ja lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet.

Yhteisöllisyys uhkaa rapautua ja toisista huolehtimiseen jää turhan helposti katvealueita. Osa väestöstä tippuu pois digiloikan kyydistä, kun kaikilla ei ole tarvittavia välineitä saati osaamista. Teknologian varassa olevat ihmissuhteet tuovat syrjäytymisongelmat entistä räikeämmin esille.

Toisaalta ihmiset elävät yhä vahvemmin omissa kuplissaan. Tilannetta ei helpota kantoja kärjistävä politiikka, joka tuntuu lipuvan kauemmas arjesta. Korostuvat ääripäät vaikeuttavat myös päätöksentekoa kuntademokratiassa.

Samalla on selvää, että korona ei jää viimeiseksi pandemiaksi, ja myös luonnonkatastrofit uhkaavat niin sosiaalista hyvinvointia kuin taloutta.

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Koronakriisi on tuonut mukanaan positiivisia ilmiöitä. Niistä yksi on lisääntynyt naapuriapu ja yllättäviltäkin tahoilta noussut auttamishalu. Kunta voi tarjota puitteet vapaaehtoistyölle. Sen kautta saadaan myös työresurssia, jota voidaan suunnata uusiin tarpeisiin. Kumppanuus kolmannen sektorin kanssa näyttääkin jo vahvistuneen, ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä tarvitaan entistä enemmän näkökulmien laajentamiseksi ja terävöittämiseksi.

Kaiken kaikkiaan arjesta tulee mielekkäämpää, kun työmatkat vähentyvät ja työtä voi tehdä paikkariippumattomammin. Osallistuminen kokouksiin ja tilaisuuksiin sujuu syrjempääkin ja luo uutta osallisuutta. Toisaalta työn paikkariippumattomuus tarkoittaa myös työn ja vapaa-ajan uudenlaista lomittumista. Samalla virtuaaliset palvelut esimerkiksi vapaa-ajassa ja kulttuurissa ovat monipuolistuneet ja tulleet paremmin kaikkien ulottuville. Miltä kuulostaisi esimerkiksi virtuaalitaidenäyttely vanhuksille kotiin?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

SUURET KAUPUNGIT

Työn paikkariippumattomuus kääntää muuttovirtoja pois päin suurista kaupungeista, ja kaupungit pohtivat kuumeisesti arvolupauksia uusien asukkaiden houkuttelemiseksi. Siinä on haasteensa, kun juustohöyläleikkaukset näivettävät palveluita, eikä päätöksentekijöillä aina ole viisautta luopua oikeista palveluista. Asukkaiden kirjo korostuu suurissa kaupungeissa ja herättää kriittisen kysymyksen siitä, keille palvelut ja toimenpiteet suunnataan.

Suuret kaupungit ovat suunnannäyttäjiä arvoissa. Ne toimivat mahdollistajina, jotka esimerkiksi kannustavat jakamistalouteen sekä tarjoavat yhteisöille tiloja ja työvälineitä. Syntyy uudenlaista yhteisöllisyyttä, joka tarkoittaa esimerkiksi palkka- ja vapaaehtoistyön hälveneviä rajoja, yritysten yhteisvastuullisuustoimintaa, luovien työpaikkojen kasvua ja uusia innovaatioita koronarajoitusten kurittamilla aloilla.

KEHYSKUNNAT

Viestintä kuntalaisille on kehittynyt koronan myötä nopeasti. Se tarkoittaa muun muassa uusien kanavien käyttöönottoa. Tulevaisuudessa tiedolla johtamisen ja kuntalaisten mukaanoton merkitys korostuu entisestään.

SEUTUKAUPUNGIT

Arvojen muutos näkyy jo lyhyellä aikavälillä. Koronakriisi asettaa pienempien paikkakuntien hyvät puolet – kuten turvallisuuden, rauhallisuuden ja luonnon – uuteen valoon. Ihmiset haluavat palata juurilleen, ja asuntojen ja kesämökkien kysyntä kasvaa.

PIENET KUNNAT

Pienissä kunnissa tehdään töitä pienellä porukalla. Lisäksi valtionosuudet putoavat, eivätkä hankerahat paikkaa perusrahoitusta. Sillä on sosiaaliset vaikutuksensa.

Yleisesti arvot ovat muuttumassa pienille kunnille suotuisiksi, ja pikkukuntien mahdollisuudet tulevat näkyvämmiksi. Niistä löytyy väljyyttä, luontoa ja rauhaa, ja ihmiset viettävät esimerkiksi vapaa-ajan asunnoillaan enemmän aikaa. Poikkeustilanne on korostanut yhteisöllisyyttä, ja pienissä kunnissa yhteisöllisyys on jo aiemmin ollut vahvaa. Se voi auttaa houkuttelemaan uusia asukkaita. Esimerkiksi vapaaehtoistyön organisoimiseen tarvitaan ketteriä verkostoja.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

Otetaan **julkinen vaikutusten ennakoarviointi** käyttöön päätöksenteossa.

Tehdään valintoja siitä, mitä **vapaaehtoisia palveluja** kunnat toteuttavat.

Käytetään laajemmin **osallistavaa budjetointia** ja laajennetaan joukkorahoitusta, johon kaupunki sitoutuu osaltaan.

Pidetään **ihmisten hyvinvointia** katkottomasti silmällä varhaiskasvatuksesta työurille.

Hyödynnetään osallistamisen malleja koko organisaatiossa ja tehdään osallistumisesta houkuttelevaa.

Annetaan käyttöön **tiloja ja työvälineitä** yhteisöille.

Muutetaan asenteita päättäjien ja virkamiesten keskuudessa.

Tehdään yhteiskäytöstä **strategisia kirjauksia**.

Heitetään **talouden juustohöylä roskiin**.

Pidetään **monitoimitiloja** rakentamisessa lähtökohtana.

Luodaan kolmannen sektorin kanssa **arvokkaita kumppanuuksia** – ne edellyttävät selkeää organisoitumista ja viestintäkanavia.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Teknologia

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Teknologia: 0–5 v

Työn ja työelämän murros konkretisoituu ihmisten arjessa tapahtuneessa digisprintissä sekä oman työn äkillisesti nousseessa muutosten aallokossa.

Koronakriisistä on tullut monelle elämänmullistus, joka pakottaa pysähtymään omien arvojen äärelle.

Teknologia laajentaa yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia verkossa synnyttäen samalla digisyrjäytymisen riskin.

Teknologia: 5–10 v

Käynnissä on juuriin asti ulottuva työn sisällön ja merkityksellisyyden murros.

Työn merkityksellisyyden tavoittelemiselle vapautuu aikaa, kun teknologia pitää monen homman hanskassa.

Tekoäly ottaa selkoa globaaleista tietovirroista raaputtaen esiin kehityskulut ja ennustaen niiden vaikutukset päätöksentekoon.

Teknologia: 10+ v

Merkityksellisyyttä korostavasta työstä tulee identiteetti-, ei niinkään toimeentulokysymys.

Erilaiset osallistumisen teknologiat ovat arkinen tapa hoitaa asioita ja osallistua yhteisen hyvän rakentamiseen.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Koronakriisi pakotti ottamaan digiloikan nopeasti ja väkisin. Miten taidot riittävät äkilliseen uuden omaksumiseen? Kaikilla ei myöskään ole nopeita verkkoyhteyksiä, saati tarvittavia muita välineitä. Digiosaamiseen on panostettava alusta asti, ja siksi esimerkiksi koulujärjestelmä on keskeisessä roolissa tarvittavien taitojen takaamisessa. Myös vanhusten taitojen huomioiminen tulee varmistaa. Siinä on omat haasteensa, kun työelämässäänkin olevat ihmiset pärjäävät juuri ja juuri mullistuneissa tehtävissään. Digisyrjäytymisen uhka on todellinen ja yhtäkkiä äärimmilleen revennyt digitaalinen kuilu syvä ja leveä. Muutos herättää vastarintaa, eivätkä kaikki halua olla siinä mukana.

Teknologia avaa uusia mahdollisuuksia, mutta mitä ja millaisia? Osaatanko tarttua oikeisiin asioihin, jos ei ole tarvittavaa aikaa, osaamista ja näkemystä? Teknologinen murros asettaa myös työnantajat eriarvoiseen asemaan. Miten taataan kuntatyön vetovoima ja varmistetaan, ettei julkinen sektori jää yksityisestä sektorista jälkeen? Pidemmällä aikavälillä kehitys vaikuttaa myös kuntien henkilöstörakenteeseen: tarvitaan uusia taitoja ja työnkuvia häviää.

Aiemmin hitaasti kääntynyttä laivaa alkaa vaivata vauhtisokeus. Pikavauhdilla tapahtuva digitalisoituminen ei kysy vain osaamista ja resursseja, vaan myös kriittisyyttä. Kuka päättää otettavasta suunnasta? Keiden ehdoilla palveluja rakennetaan? Isoihin teknologiayrityksiin

olisi helppo nojata, mutta ongelmia syntyy esimerkiksi datan omistajuudessa ja hyötykäytössä. Myös tekoälyyn liittyvät omat, esimerkiksi eettisyyteen kytkeytyvät haasteensa ja uhkakuvansa.

Vielä on tekemistä, että toimitaan aidosti paikkariippumattomasti. Säännöllinen etätö sujuu pienessä mittakaavassa, entä kokoaikaisesti? Samalla Teams-kokoukset muuttavat vuorovaikutuksen tapoja ja yleistyvä hybridimalli asettaa omat kommervenkkinsä. Vähentyvä puhe voi tuoda tehokkuutta, mutta ei välttämättä mahdollista samanlaista keskustelun rikkautta kuin kasvokkain. Teknologisoituuko yhteiskunta kohtaamisen ja koskettamisen kustannuksella?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Digiloikka aiheuttaa haasteita monille pienyrittäjille ja esimerkiksi ikääntyneelle sukupolvelle, mutta se valaa myös toivoa. Hyvät esimerkit osoittavat, että pitkään peräänkuulutettu digiloikka otettiin monessa paikassa viiden vuoden sijaan viidessä päivässä. Teknologinen murros on valtava mahdollisuus kehittää omaa toimintaa, toimintatapoja, työnkuvia ja välineitä. Kriittinen peiliin katsominen synnyttää parhaimmillaan uusia innovaatioita, jotka voivat pulpahtaa pintaan jo vanhojen työvälineiden uusista käyttötavoista.

Palveluiden siirtyminen etäyhteyksien päähän on hyväkin asia – kunta-laisten ei tarvitse lähteä asiointiluukuille ja vastaanotoille. Teknologia pitää kunnan auki 24/7, eikä sido palveluita virastoaikaan. Tulevaisuudessa teknologioiden voimakas integroituminen kuntien toimintaan ja palveluihin tuo kustannussäästöjä.

Teknologiset edistysarppaukset mahdollistavat esimerkiksi aidot sähköiset kokousmenettelyt ja äänestykset. Samalla digitaaliset sovellukset mahdollistavat jo nyt suoraa osallistumista ja lisäävät avoimuutta. Uudet teknologiat tarkoittavat myös uusien väestöryhmien osallisuutta, kun esimerkiksi maahanmuuttajat osallistuvat mata-

lammalla kynnyksellä digitaalisesti, ja helpommat yhteydet lähipiiriin tekevät myös ikäihmisistä taitavia digilaitteiden käyttäjiä. Lisäksi ne luovat uusia kyvykkyyksiä, kun vaikkapa koulutusta on saatavilla paikkaan ja aikaan katsomatta. Samalla esimerkiksi sosiaalinen media tarjoaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi naapuriavulle ja uudelle yhteisöllisyydelle.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

Suuret kaupungit

Suurilla kaupungilla on omat resurssihaasteensa, mutta kehityksen lähtökohdissa ollaan usein pidemmällä, ja peruspalveluiden lisäksi voisi tarjota jotain muutakin. Keskeinen kysymys onkin: ollaanko koskaan valmiita, tai edes riittävän hyvällä tasolla?

Digitaalinen kehitys menee portaittain – seuraavia askeleita tiiraillaan suurissa kaupungeissa esimerkiksi tekoälystä ja kvanttietokoneista. Pohdinnat liittyvät myös siihen, miten tulevaisuudessa erilaiset lisätyn todellisuuden ratkaisut voivat hyvin olla arkipäivää. Tai kuinka teknologiset innovaatiot, kuten hyvinvointiteknologiat, tuovat uusia mahdollisuuksia esimerkiksi terveydenhuoltoon. Lisäksi esimerkiksi peliympäristöt nähdään kiinnostavana väylänä uusien asioiden kokeilemiseen ja oppimiseen. Luottamuksen ja uuden kokeilemisen välillä pitääkin välillä taiteilla. Jos mennään pahasti metsään, menetetäänkö luottamus kuntaan? Yksi ratkaisu on kokeilla uutta pienemmällä porukalla ensin ja skaalata ratkaisuja sitten laajemmalle.

Seutukaupungit

Teknologinen murros on iso mahdollisuus, joka vaatisi sen mukaiset panostukset. Siinä seutukaupungeillakin on resurssi- ja asennehaasteita, jotka edellyttävät pidemmän aikavälin tarkastelua. Rahat ja asennemuutos maksavat kyllä itsensä takaisin.

Teknologinen kehitys voi tarkoittaa myös positiivista väestönkehitystä: kotimaan ja kotona olemisen lisääntyvä arvostus lisää seutukaupunkiin kohdistuvaa kiinnostusta, ja esimerkiksi pienempien koulujen ja päiväkotien edut korostuvat.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

Kehyskunnat

Kuntalaisten digipalveluiden kuntoon laittamisessa on iso työ – esimerkiksi sote-puolella on vielä paljon tekemistä. Pitäisi löytää aikaa pohtia, mitä mahdollisuuksia teknologia ylipäättään tarjoaa, ja miten eri järjestelmät toimivat yhteen järkevästi. Kuntalaisten verkkopalvelut helpottavat asiointia, mutta kuntien erilaisuus asettaa omat haasteensa. Mitä palveluita esimerkiksi saaristoon pitää viedä, kun kaikki ei toimi etänä?

Koronakriisi on tuonut myös kuntien työntekijöille mahdollisuudet etätyöhön. Kunnat ovat perinteisesti olleet paikkasidonnaisia toimijoita, joissa etätyö on ollut harvinainen poikkeus. Lisäksi fyysisen läsnäolon tarpeen vähentyminen tarjoaa helpotusta ja työmahdollisuuksia aloille, joilla on huutava pula osaajista. Teknologinen kehitys tarjoaa esimerkiksi saaristokaupungeille uuden sauman houkutellessa etätyöläisiä. Miltä kuulostaisi pidempiaikainen oleskelu kesämökillä?

Pienet kunnat

Pienillä kunnilla ei ole resursseja panostaa teknologiseen kehitykseen, ja laiva kääntyy hitaasti agrariiyhteiskunnassa. Resurssien ja osaamisen puutteessa ei ole aina ylipäättään kykyä tarttua oikeisiin asioihin. Usein tarvitaan myös vastarinnan selätystä ja asennemuokkausta – ympäriltä tulevat muutospaineet koskevat myös pieniä kuntia.

Lisäksi usein vanhusvoittoisissa kunnissa herää huoli, ottavatko ikään-tyneet digitalisaation omakseen. Myöskään syrjäytyneet nuoret eivät ole omaksuneet digitaalisia taitoja. Ennen esimerkiksi kirjastossa on voinut harjoitella uusia taitoja, mutta tapahtuuko sitä enää samassa mittakaavassa, kun fyysisiä kontakteja pitäisi vältellä?

Teknologisen kehityksen mahdollistama monipaikkainen elämä kääntyy pienten kuntien eduksi ja tuo positiivisia uutisia esimerkiksi väestönkehitykseen liittyen. Kaiken kaikkiaan muutos on aina mahdollisuus, ja uudet teknologiset ratkaisut jouhevoittavat kunnan toimintaa.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

Pidetään **kaupunkien välinen yhteistyö** kaiken ytimessä.

Muutetaan **kustannuspuhe investointipuheeksi**.

Tehdään **digitalisaatioon liittyvät linjaukset** pitkälle aikavälille ja hyödynnetään tiekartta-ajattelua.

Varmistetaan, että **tarvittavia ja oikeita asioita** tehdään koko organisaation tasolla – peruspalveluissa asti.

Kehitetään osaamista jatkuvasti, myös oman henkilöstön parissa.

Panostetaan **digitukipalveluihin**.

Suunnitellaan **palvelut tarvelähtöisesti** ja ihmisten erilaisuus tunnistaen.

Suosittetaan digitaalista palvelua, mutta pidetään yllä jonkinlaista hybridimallia. Osa tarvitsee perinteisempiä ratkaisuja.

Mahdollistetaan **puolesta-asiointi** läheisille.

Uskalletaan kokeilla, tehdään se läpinäkyvästi ja hyväksytään myös epäonnistumiset. Aina voi iteroida.

Otetaan poliitikot mukaan ja jaetaan vastuita asioiden eteenpäin viemisestä.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Valta

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Valta: 0–5 v

Pandemia kohtelee maailmaa epäta-
sa-arvoisesti leventäen esimerkiksi
digitaalista kuilua sekä ihmisten että
alueiden välillä.

Koronakriisi laittaa arvot uusiksi, ja glo-
baalit aktivismiliikkeet onnistuvat kas-
vattamaan toimintaansa verkossa.

Samalla kilpailu tehokkaimman korona-
elpyjän tittelistä, talouskasvusta ja maa-
ilmanmarkkinoiden kärkipaikasta kiristää
suurvaltojen välisiä suhteita. Kynnys
kiistanalaisten keinojen käyttämiseen
madaltuu, ja protektionismin vaikutukset
alkavat olla tuntuvia.

Valta: 5–10 v

Pandemian aiheuttama globaali talous-
kriisi vaatii EU:ta uudistumaan kilpailu-
kykyisen sisämarkkinan ylläpitämiseksi.
Samalla korviaan myöten velkaantuneet
valtiot leikkaavat kansainvälisten insti-
tuutioiden rahoitusta.

Valta keskittyy yhä enemmän teknojä-
teille ja suurvalloille.

Repivät arvoriidat vahvistavat ääri-
liikkeitä ja lisäävät turvattomuutta.

Valta: 10+ v

Yhä kiperimmiksi käyvät maailmanlaa-
juiset haasteet ja pitkän protektionismin
kauden aiheuttamat kasvun ongelmat
haastavat tarttumaan hanakammin glo-
baaliin yhteistyöhön ja globaaliin yhteis-
vastuullisuuteen.

Valtaa jaetaan uusiksi digitaloudessa,
jossa data on kallisarvoista kauppatava-
raa ja sitä hallinnoivat yritykset entistä
merkittävämpiä toimijoita.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Tieto on valtaa: miten kunnat saavat oikean tiedon läpi nettihuhujen sijaan? Nettitrollit aiheuttavat haasteensa, lietsovat turvattomuutta ja vaikuttavat kuntien päätöksentekoon. Samalla poliittinen keskustelu on muuttunut ja siirtynyt osittain suoraan sosiaaliseen mediaan. Ketkä ovat tosiasiallisesti vallankäyttäjää kuplautuneessa mediakulttuurissa? Verkossa aktiivisesti läsnäolevat korostuvat – se kasvattaa painetta näkyä, ottaa kantaa ja olla äänekäs. Ääriliikkeistä tulee enemmän valtavirtaa, ja yhteisten arvojen kaukupohja kaventuu. Kunnilla on haasteita ymmärtää digitaalisuuden ja vallan uusien suhteita. Myös mustan joutsenen logiikka vahvistuu: se, mitä et tiedä, on paljon oleellisempaa kuin se, mitä tiedät.

Jos tieto on valtaa, niin on myös data, jolla tietoa tuotetaan. Datan arvo ja dataan liittyvä vallankäyttö vaativat kriittistä pohdintaa.

Miten dataa osataan käyttää jatkossa ja huolehtia myös siitä, että teknojätit eivät saa liikaa valtaa? Samalla digisyrjäytyminen on merkittävä riski, joka uhkaa johtaa kaupunkilaisten laajempaan syrjäytymiseen.

Rajat sulkeutuvat helpommin jatkossa – ketä autetaan, mikä on kunkin maan omalla vastuulla ja mistä kannetaan huolta globaalisti? Protektionismi alkaa näkyä yritysten kautta myös kuntien toiminnassa ja verotuloissa. Protektionismi vaikuttaa materiaalien saatavuuteen, ja huoltovarmuudesta pitäisi huolehtia. Kiinalaisten ostamat yritykset ovat strategisia hankintoja, ja keskittävät esimerkiksi tietyt lääkkeet isoille yrityksille Kiinassa. Kansainvälinen säätelyjärjestelmä nousee uuteen arvoon. Huoltovarmuuden varmistamisen näkökulmasta uudet tuotannot ovat lähempänä, ehkä jopa kotimaassa.

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Sektorirajat ylittävä yhteistyö tarkoittaa myös kuntalaisten mukaanottoa suunnitteluun ja yhteisten varojen suuntaamiseen. Kunnilla on mahdollisuus tavoittaa esimerkiksi kaikki ikäryhmät ja kansallisuudet sekä siten edistää demokratian vuoropuhelua erilaisissa kohtaamisissa. Se kysyy panoksia viestintään ja uusiin kanaviin.

Suora vaikuttaminen helpottuu uusien digitaalisten välineiden myötä, ja kansalaisyhteiskunnan rooli tulee näkyvämmäksi. Digitaaliset osallistumismahdollisuudet tarkoittavat esimerkiksi kuntalaisten ideoiden keräämistä, näkökulmien huomioimista ja vallanjakamista.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

SUURET KAUPUNGIT

Kaupungeilla on haasteita kaupunkien ja yritysten tarpeiden yhteensovittamisessa.

Protektionismilla on vaikutuksensa yritysten kannattavuuteen ja sitä kautta julkiseen talouteen.

Pitkällä aikavälillä julkisen vallan ja julkisten palvelujen rooli pienenee.

KEHYSKUNNAT

Korona on tehnyt kunnan toiminnan näkyvämmäksi ja saanut kuntalaisia arvostamaan kuntaa uusilla tavoilla. Yhteistyön kehittäminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia, ja organisaatiot ovat selkiytyneet pakon edessä. Jo nyt yhteistyö on tiivistynyt, hierarkiat madaltuneet ja toimijat tulleet ulos silloistaan. Esimerkiksi yritysmaailmasta voitaisiin hakea mallia siihen, miten työntekijöitä osallistetaan digitaalisesti.

SEUTUKAUPUNGIT

Demokratian näkökulmasta osallistaminen ei ole ongelmaton. Miten huomioidaan seutukaupungeissa asuvat ihmiset ja pidetään heidät tyytyväisinä?

Seutukaupungeilla on mahdollisuus vastata vahvistuvaan turvallisuudentunteen tarpeeseen: polarisaatio ei ole niin vahvaa, eikä ääri liikkeitä niin paljon.

Varma yhteiskuntajärjestelmä ja koronan elpyminen on valttikortti saada yritykset takaisin. Seutukaupungeista löytyy enemmän toimijoita ja vaihtoehtoja – esimerkiksi vanhusten huolehtimisessa on syntynyt jo uutta yritystoimintaa.

PIENET KUNNAT

Data-asiat ovat pienissä kunnissa lapsenkengissä: mistä saadaan dataa ja millä rahalla?

Lisäksi ”takapajuisuus”, turvattomuuden tunne ja pelko kaikkea kohtaan kasvavat.

Sisämarkkinoiden uudistaminen tuo mahdollisuuksia. Samalla pienten paikkakuntien turvallinen ruoka ja huoltovarmuus ovat etuja, kun epävarmuus kasvaa.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

Luodaan **luottamuksen ilmapiiri** kunnan ja kuntalaisten välille: kuntalaiset voivat luottaa hyvään ja oikeudenmukaiseen palveluun.

Koulutetaan kaupungin henkilöstöä ymmärtämään vallan ja digitalisaation suhdetta, siihen liittyviä turvallisuusriskejä, datan arvoa ja digivälineiden käyttöä.

Parannetaan tietoturvaa: turvataan muiden tiedot ja jaetaan omia tietoja turvallisesti.

Ymmärretään erilaisia tarpeita ja osaamisia: toisen osaavat käyttää wordia, toiset tiktokia.

Huolehditaan **digitaalisen osallistumisen välineiden** helppokäyttöisyydestä ja ymmärrettävyydestä.

Yhdistetään **suora ja edustuksellinen vaikuttaminen** fiksuilla tavoilla.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Kaupunki

**KUNTA
LIITTO**

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Kaupunki: 0–5 v

Koronakriisi on ravistellut arkea joka suunnalta ja saanut ihmiset pohtimaan kriittisesti, mitä on hyvä elämä.

Syntyy uudenlaisia yhteisöjä, joiden rakentumista digitalisaatio vahvistaa.

Kodista on tullut uusilla tavoilla arjen keskus, ja kehitys haastaa muun muassa kaupungin kulttuuri- ja liikuntapalveluita.

Kaiken ytimessä on turvallisuus ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen.

Kaupunki: 5–10 v

Turvallisuusriskien vahvistuessa hyvän elämän vaaliminen haastaa urbaania elämäntapaa. Tämä luo muutospaineita yhteiskunnan eri osa-alueiden suunnitteluun.

Kaupunki: 10+ v

Uudet tarpeet rakentavat älykaupunkeja. Turvallisuudesta on tullut pysyvä kaupunkien strateginen toiminta-alue, kun ilmastokriisin aiheuttamat ääri-ilmiöt aiheuttavat yllättäviä tuhoja.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Miltä tulevaisuus näyttää kuntakentältä katsottuna?

YHTEISIÄ HAASTEITA

Arkinen turvallisuudentunne on järkkynyt, ja kuntien tulisi pohtia sen monenkirjavia ja laajoja vaikutuksia.

Koronakriisi ei ole ainoa turvallisuusuhka. Voimistuva ilmastokriisi uhkaa muun muassa kuntien vesihuoltoa ja energianjakelua ja asettaa merenrantakaupungit erityisen haavoittuvaan asemaan.

Lisäksi esimerkiksi kyberturvallisuuteen liittyvät asiat edellyttävät kehittämistä ja myös kuntien henkilöstön osaamista, jotta toiminta pystytään turvaamaan tiukassakin paikassa.

YHTEISIÄ MAHDOLLISUUKSIA

Parhaimmillaan digipalvelut luovat lisää myös yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia. Kuntalaisilla on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa kaupunkiympäristöön ja kehittää sitä toivomaansa suuntaan.

Pandemian aiheuttama poikkeuksellinen aika saa kuntalaiset havahtumaan ja tarttumaan hanakammin ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Etätöiden ja liikenteen vähentymisen leikkaamat päästöt luovat toivoa positiivisesta muutoksesta.

Ulkomaan matkailu ei elvy nopeasti, ja se heijastuu lisääntyvään kotimaanmatkailuun. Esimerkiksi luontoarvoja tuotteistamalla, tarinalistamalla ja niillä erottautumalla syntyy uusia mahdollisuuksia

1. SAATTEEKSI

**2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN**

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

SUURET KAUPUNGIT

Kaupungit menettävät asemaansa vetovoimaisena asuinpaikkana polarisoituen vahvasti. Asuinalueet eriytyvät, eriarvoistumisen ja korruptoitumisen riski kasvaa, ja sosiaaliset ongelmat kasaantuvat.

Keskeistä on se, miten kaupungin palvelut suunnitellaan segregaaation lisääntyessä, jotta vältetään palvelujen eriytyminen ja keskittyminen. Entä miten taataan kaikkien osallisuus digikaupungissa?

Vaikka suuret kaupungit ovat edelläkävijöitä älykaupunkiratkaisuissa, ne uhkaavat myös eriytyä keskenään. Muistetaan tehdä yhdessä ja jakaa opit kaupunkien kesken.

Aluekeskuksilla ja suurilla kaupungeilla on enemmän resursseja tuottaa asukkailleen hyvää. Digiloikka vauhdittaa uudenlaisten palvelujen käyttöönottoa esimerkiksi etäterveydenhoidossa ja etäliikuntapalveluissa lisäten kaupunkilaisten hyvinvointia.

SEUTUKAUPUNGIT

Ilmastokriisin torjunta ei saisi jäädä taka-alalle. Samalla esimerkiksi maaseututuottajat ovat huolissaan ilmastonmuutokseen liittyvistä kulutuskysynnän muutoksista. Heikentääkö esimerkiksi ruokavaliion lisääntyvä kasvispainotteisuus omaa elinkeinoa?

Koronakriisissä piilee valtavan suuri mahdollisuus monille seutukaupungeille, kun arki muuttuu moni tavoin. Nopeat liikenneyhteydet keskustaunkeihin, asumisen edullisuus, hyvät harrastusmahdollisuudet ja lähietäisyydellä olevat peruspalvelut ovat valttikortteja. Seutukaupunkien tulee pystyä tuomaan esiin arkisia ja yksinkertaisiakin veto- ja pitovoimatekijöitä sekä edistää niitä tukevia hankkeita. Tyytyväiset kaupunkilaiset ovat parhaita viestinviejiä.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kuntatyypeille erityisiä pohdintoja

KEHYSKUNNAT

Kaupunkiseudun kehitys on kysymysmerkki, ja kehyskuntien maineen rakentaminen on siinä keskeinen tekijä. Laajakaistat eivät ole käytettävissä kuin kuntakeskuksissa, ja keskustat ovat toiminnallisesti haastavia esimerkiksi etäisyyden pitämisen näkökulmasta. Kehyskunnissakin kysytään uudenlaista kaupunkisuunnittelua, jotta esimerkiksi ihmisten turvallisesta liikkumisesta pystytään huolehtimaan.

Eriarvoistuminen on turvallisuuden kannalta merkittävä riski. Syrjäytyminen, jengiytyminen ja rikollisuus saattavat johtaa asuinalueiden eriytymiseen.

Samalla kehyskunnat ovat pienempiä ja tarjoavat mahdollisuuksia vahvalle yhteisöllisyydelle, kun ne osataan hyödyntää oikein.

PIENET KUNNAT

Etätyömahdollisuuksien tuomat uudet asukkaat haastavat palveluiden mitoittamista. Jo 5–10 asukkaan tulomuutto on iso asia, jos mukana on myös lapsia. Miten vastataan esimerkiksi joukkoliikenteen kysyntään reuna-alueilla samalla, kun sen käyttö on koronan seurauksena vähentynyt kaikkialla? Joukkoliikenteen puute johtaa helposti konfliktiin kaupunkilaisen arvomaailman ja elämäntavan kanssa, kun elämä ilman omaa autoa ei välttämättä ole mahdollista. Toisaalta tieverkoston ylläpito ja teiden kunto on jo nyt haaste. ELY-keskukset seuraavat megatrendejä ja rahoitus valuu kasvukeskuksiin, ei hiilineutraalin asumisen tukemiseen pienissä kunnissa.

Eriarvoistuuko Suomi, jolloin kaupunkeihin jäävät hyvin toimeentulevat ja maaseudulle tulevat he, jotka eivät pärjää? Toisaalta yhteiskunta voi jakautua ja luokkayhteiskunnan piirteet korostua myös muilla tavoin. Toiset nauttivat turvallisuudesta ja hyvinvoinnista eläen monipaikkaista elämää kakkosasunnoissaan samalla, kun turvattomuuden tunne kaupungeissa kasvaa.

Pienissä kunnissa on pienet resurssit, ja kuntalaisilla on oltava kykyä ja osaamista varautua turvallisuusriskeihin myös itse.

Kaupungistuminen jatkuu, mutta monipaikka-asuminen lisääntyy, ja digitalisaatio tukee pitkiäkin etäisyyksiä. Pienyrittäjyys tarjoaa nykyisille asukkaille mahdollisuuksia jo nyt, ja elinkeinopalveluiden on kyettävä vastaamaan yrittäjien pieniinkin tarpeisiin. Tähän liittyvän palvelumuotoilun merkitys kasvaa, kun palvelut siirtyvät verkkoon. Samalla muuttoliike pienkuntiin lisää kaikkien palvelujen kysyntää. Kasvava väkiluku tarkoittaa kaikille kuntalaisille parantuvia palveluita.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä tartuttaviksi

**Keksitään kaupunkien
vetovoimatekijät** uudelleen.

Torjutaan polarisaatiota entistä
vaikuttavammin toimin.

Hyödynnetään **kaavoittamista ja
ketteriä palveluja** segregaaation
estämiseksi.

**Vahvistetaan kaupunkien
turvallisuuksuunnittelua** ja
turvallisuuksuustoimia.
Pidetään turvallisuuskeskustelu
moniäänisenä.

Vahvistetaan **digipalveluiden
käyttäjälähtöisyyttä**.

Pidetään yllä kaupungin
työntekijöiden ja kaupunkilaisten
digiosaamista.

Tuetaan erilaisia **etätyömuotoja**.

Keksitään ratkaisuja siihen,
miten etätöistä saadaan entistä
”läsnäolevampia”.

Luodaan **enemmän dialogia**
esimerkiksi digitaalisia alustoja
hyödyntäen kaupunkilaisten
osallistumiseksi ja kaupunkilaisten
keskinäisen ymmärryksen
lisäämiseksi.

Luodaan älykaupunkia rakentavia
ja ilmastonmuutosta hillitseviä
ratkaisuja yhdessä kaupunkilaisten
kanssa.

Pysäytetään ilmastonmuutos
tukemalla innovaatioita isoissa
kaupungeissa.

Kehitetään ratkaisuja urbaaniin
ruuantuotantoon ja -jakeluun.

Turvataan rahoitus.

Varmistetaan **suomalaisten
kaupunkien hyvä dialogiyhteys**.

Lisätään kansainvälistä yhteistyötä
toisilta oppimiseksi, yhteisten
haasteiden selättämiseksi ja
globaalin ymmärryksen luomiseksi.

Suuret kaupungit pohtivat koronaennakointityössämme toimenpiteitä tulevaisuuden varalle.
Mitkä toimenpiteistä ovat muillekin kuntatyypeille relevantteja? Mihin muuhun olisi tärkeää tarttua?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

KUNTA
LIITTO

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Mihin tuloksia peilattiin

Seuraavaksi vedämme yhteen johtopäätöksiä edellä käsitellyistä teemoista. Osana tätä työtä peilasimme kuntien kanssa tekemäämme koronaennakointityötä laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun koronapandemian vaikutuksista.

Laajemmasta keskustelusta on tunnistettavissa koronan aikaansaamia keskeisiä käännekohtia ja ratkaistavia kysymyksiä, jotka nousivat vahvasti esiin myös omassa ennakointityössämme. Lisäksi kunnilla on käännekohdista ja kunnista käänteentekijöinä omia erityisiä näkökulmiaan, jotka tuomme lisänä tähän keskusteluun.

Kiinnostavia julkaisuja tutustuttaviksi esimerkiksi:

Sitra: Megatrendit koronan valossa -selvitys (5.11.2020)

Valtioneuvoston kanslia: COVID-19-tutkimuskatsaus 3/2020.

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

(Työ)elämänmuutosten kiihtyvät kierrokset

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä ratkaistaviksi :

- Paikkariippumattomasta työstä on tullut arkea yhä useammalle – millaisia mahdollisuuksia se tarkoittaa arjen maantieteellisten koordinaattien uusiksi laittamiselle ja monipaikkaistuvalla elämällä?
- Teknologiavälitteinen vuorovaikutus haastaa työtapoja ja ihmisten jaksamista – miten uskalletaan tehdä toisin kuin on totuttu, mitä tarvitsemme onnistuaksemme ja voidaksemme hyvin?

Kunnat käänneentekijöinä – kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Yhä useampi on vaarassa jäädä työelämän ulkopuolelle – miten työllisyttä edistetään oikein toimenpitein ja oikein kohdennetusti?
- Kaupungeilla on edellytykset ottaa muuttuvasta työstä kaikki irti – kuinka kaupungeista tehdään uusia mahdollisuuksia luovia ja uuden työn syntymistä kiihdyttäviä kokeilukulttuurin keskuksia?
- Kun työn raamit menevät uusiksi, koko työelämä vaatii uudelleen arviointia – miten vastataan korostuvaan työn merkityksellisyyden kaipuuseen sekä yksilöllisiin työn tekemisen tarpeisiin ja muotoihin?
- Korona luo uuden kilpailuasetelman hyvistä työntekijöistä, kun työstä tulee paikkariippumattomampaa – millä toimenpiteillä kunnat pysyvät mukana kilpailussa?
- Lisääntyvä etätyö vähentää tarvetta toimistotiloille – voisivatko kunnat kehittää yli sektorirajojen tiloille uusia luovia käyttötarkoituksia?
- Kotien muuttuminen toimistoiksi ja oppilaitoksiksi haastaa kuntien palvelutarjontaa, kun ihmiset eivät liiku kotoa entiseen tapaan – miten pidetään huolta elävästä kaupunkikulttuurista?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Ilmastohätätilan kenraaliharjoitus ja taloudellinen toisinrakennus

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä käännteentekijöille:

- Koronakriisi tarkoittaa myös talouden kriisiä, ja uudet konstit ovat parempia kuin pussillinen vanhoja – millaista taloudellista tulevaisuutta rakennetaan koko ajan epävarmemmassa ja vaikeammin ennakoitavassa maailmassa?
- Ilmastohätätilan ja ekokriisin kärjistyminen kiihdyttää talouden uudistamistarvetta – kuinka koronan vaatimaa taloudellista elvytystä ja jälleenrakennustyötä tehdään ympäristöä elvyttävällä ja jälleenrakentavalla tavalla?
- Kriisistä selvittää yhdessä – miten julkinen, yksityinen ja kolmas sektori voivat tehdä käytännönläheistä ja yhteiskuntaa uudistavaa yhteistyötä?
- Koronakriisissä ovat selvinneet parhaiten asiakkaitaan verkossa palvelemaan pystyneet yritykset – miten yritysten kestävä menestys taataan myös jatkossa?

Kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Kriisit vahvistavat julkisen sektorin otetta talouden ohjauksessa – miten monimutkaiseen kriiseihin löydetään ratkaisuja yhteisin päätöksin?
- Kuntien tulopohja rapautuu – samalla suuret rakennemuutokset ovat kunnille mahdollisuus arvioida tehtäviään ja roolejaan uudelleen.
- Koronakriisi kiristää kuntien kilpailua niiden mitteloidessa kasvun edellytyksistä, kuten työvoimasta – mitkä ovat kunkin kunnan valttikortteja ja kuinka tuoda ne esiin houkuttelevalla tavalla?
- Ihmisvirrat suuntautuvat luonnonpuistoihin ja kaukokaipuu vaihtuu mökkikuumeeksi – miten lähellä lomailevat suomalaiset paikkaavat puuttuvia ulkomaanmatkailijoita?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kriisin yhdistämät – ja erottamat

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä käänteentekijöille:

- Koronakriisi on tuonut eriarvoistumisen ja ihmisten väliset jännitteet konkreettisemmin esille – kuinka välttää jakolinjojen vahvistuminen ja uusien syntyminen?
- Kriisissä solidaarisuus ja välittäminen punnitaan – olisiko koronan synnyttämästä uudesta yhteisöllisyydestä mahdollista luoda pysyvä ilmiö?
- Korona koettelee henkistä jaksamista ja hyvinvointia – miten taataan riittävät resurssit ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen?
- Pandemia on tuonut myös positiivisia muutoksia ihmisten elämään – miten ihmisiä voidaan tukea elämänsä uudelleen punnitsemisessa ja uusien suuntien löytämisessä?
- Korona on kasvattanut digivälitteisen vuorovaikutuksen roolia arjessa – millä tavoin taataan kaikille riittävät edellytykset käyttää digitaalisia laitteita ja kanavia?

Kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Korona heikentää entisestään kuntien rahoituspohjaa – miten tukea kuntalaisten hyvinvointia, kun kukkaronnyörit ovat jo valmiiksi tiukilla?
- Asukkaiden kirjo korostuu erityisesti isoissa kaupungeissa – keille palvelut ja toimenpiteet suunnataan?
- Kriisi on mahdollisuus lyödä viisaat päät yhteen ja kehitellä ratkaisuja yhteisiin haasteisiin – miten vahvistaa sektorirajat ylittävää yhteistyötä, jossa myös kuntalaiset otetaan mukaan?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Vauhtisokea digisprintti

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä käänteentekijöille:

- Teknologia on yhä keskeisempi yhteiskunnan ja arjen ympäristöjen muokkaaja – kuka on ohjaksissa päättämässä teknologian kehityksestä? Keiden ehdoilla teknologiaa otetaan käyttöön ja miten?
- Uusia teknologioita ja digitaalisia ratkaisuja otetaan käyttöön pikavauhdilla – mitkä ovat käyttöönoton ehdot esimerkiksi yksityisydensuojan turvaamiseksi?
- Koronakriisi on korostanut entisestään ihmisten vaihtelevia valmiuksia käyttää teknologiaa – miten torjutaan teknologian eriarvoistavat seuraukset ja pidetään huolta, että kaikki pysyvät kyydissä?
- Arjen teknologisoituminen käy välillä raskaaksi ja luo etätyöapatian kaltaisia lieveilmiöitä – miten pidetään huolta jaksamisesta ja luodaan esimerkiksi parempia työkäytänteitä?

Kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Vauhdilla lisääntynyt teknologian käyttö vaatii myös sen mukaiset panostukset – mistä riittävät resurssit teknologian käyttöönotolle ja kehittämiselle?
- Digisprintissä piilee valtavat mahdollisuudet entistä osallistuvampaan demokratiaan – miten erilaisista osallistumisen teknologioista tehdään kuntalaisille arkinen tapa hoitaa asioita ja osallistua yhteisen hyvän rakentamiseen?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Uusi yhdessä pärjäämisen kulttuuri

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä käänteentekijöille:

- Keskitetyllä päätöksenteolla on ollut poikkeuksellisia aikoina laaja hyväksyntä, mutta korona on myös osoittanut kansalaisaktiivisuuden merkityksen – miten pidetään huolta osallistuvan demokratian kehittämisestä?
- Kansalaiset ovat ottaneet koronan myötä laajasti erilaisia digitaalisia sovelluksia ja työkaluja – miten myös demokratiassa ja osallisuudessa otetaan digiloikka?
- Globaalit haasteet käyvät yhä kiperimmiksi samalla, kun kriisi on kääntänyt valtiot sisäänpäin ja suurvaltojen välit kiristyvät entisestään – miten kansainvälistä yhteistyötä kehitetään kunnianhimoisesti?
- Valta keskittyy yhä enemmän teknojäteille – kuinka turvataan kestävä ja yksilönoikeuksia kunnioittava datapolitiikka?
- Koronapandemia on tuonut mukanaan ”infodemian” – miten saadaan läpi oikea ja luotettava tieto valeutisten, salaliittoteorioiden ja nettihuhujen sijaan?

Kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Korona on tehnyt kunnan toiminnan näkyvämmäksi ja uutta yhteistyötä on onnistuttu kehittämään – miten jatkossakin tiivistää yhteistyötä, madaltaa hierarkioita ja saada toimijat ulos siiloistaan?
- Parhaimmillaan digipalvelut luovat lisää myös yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia – miten luodaan kuntalaisille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa asuinympäristöön ja kehittää sitä toivomaansa suuntaan?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Kaupunkien nahanluonnin paikka

Keskeisiä käännekohtia ja kysymyksiä käänteentekijöille:

- Koronakriisi on osoittanut kaupunkien resilienssin ja uudistumiskyvyn uudenlaisten vaatimusten edessä – millä tavoin kaupunkien muuntautumisen- ja uudistumiskykyä tuetaan enemmän ja vastataan samalla ekologiseen kriisiin?
- Kaukana olevat ihmisvirrat, lähellä oleva luonto ja edullisempi asuminen kääntävät muuttovirtoja myös pois päin isoista kaupungeista – miten kaupungit ja kunnat asemoivat itsensä, kun valttikortit jaetaan uusiksi?
- Korona on mullistanut tapamme liikkua ja toimia erilaisissa ympäristöissä – millaisia pitkän aikavälin vaikutuksia muuttuneilla elämäntavoilla on, ja miten niihin vastataan?
- Koronakriisi on vahvistanut ihmisten luontoarvoja – miten korostuva luontosuhde huomioidaan kaupunkiympäristöjen suunnittelussa ja rakentamisessa?

Kunnilta erityisiä lisänäkökulmia keskusteluun:

- Koronakriisi on ravistellut arkea joka suunnalta ja saanut ihmiset pohtimaan kriittisesti, mitä on hyvä elämä – miten yhteiskuntasuunnittelulla vastataan ihmisten toiveisiin hyvästä elämästä, kun korona haastaa urbaanin elämäntavan?
- Kaupunkien polarisaatio vahvistuu – miten torjua alueiden eriytymistä, eriarvoistumista ja sosiaalisten ongelmien kasaantumista?

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI
TULEVAISUUSTEEMAA
KORONAN MULLISTAMAN
MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA
KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ –
MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. **NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN**

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

1. SAATTEEKSI

2. KUUSI TULEVAISUUSTEEMAA KORONAN MULLISTAMAN MAAILMAN ENNAKOINTIIN

Työ

Talous

Sosiaaliset vaikutukset

Teknologia

Valta

Kaupunki

3. KÄÄNNEKOHTIA JA KÄÄNTEENTEKIJÖITÄ – MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN

4. NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Koronan vaikutukset kunta-alaan: ennakointiprosessi

Ennakointiprosessi on osa Kuntaliiton jatkuvaa strategiatyötä, henkilöstön ennakointiosaamisen kehittämistä sekä ennakointipalvelua kunnille. Siihen osallistui yhteensä 70 henkilöä Kuntaliitosta, kuudesta suurimmasta kaupungista sekä seutukaupunki-, kehyskunta- ja pienten kuntien verkostoista. Prosessin tilasi strategia- ja kehitysjohtaja Markus Pauni ja toteutuksesta vastasi innovaatio-asiantuntija Tuula Jäppinen yhdessä yhdeksän henkilön fasilitaattoritiimin kanssa.

**Korona ja tulevaisuuden kunnat
-käännekohtia ja käännteentekijöitä**

Helsinki 2020

**KUNTA
LIITTO**